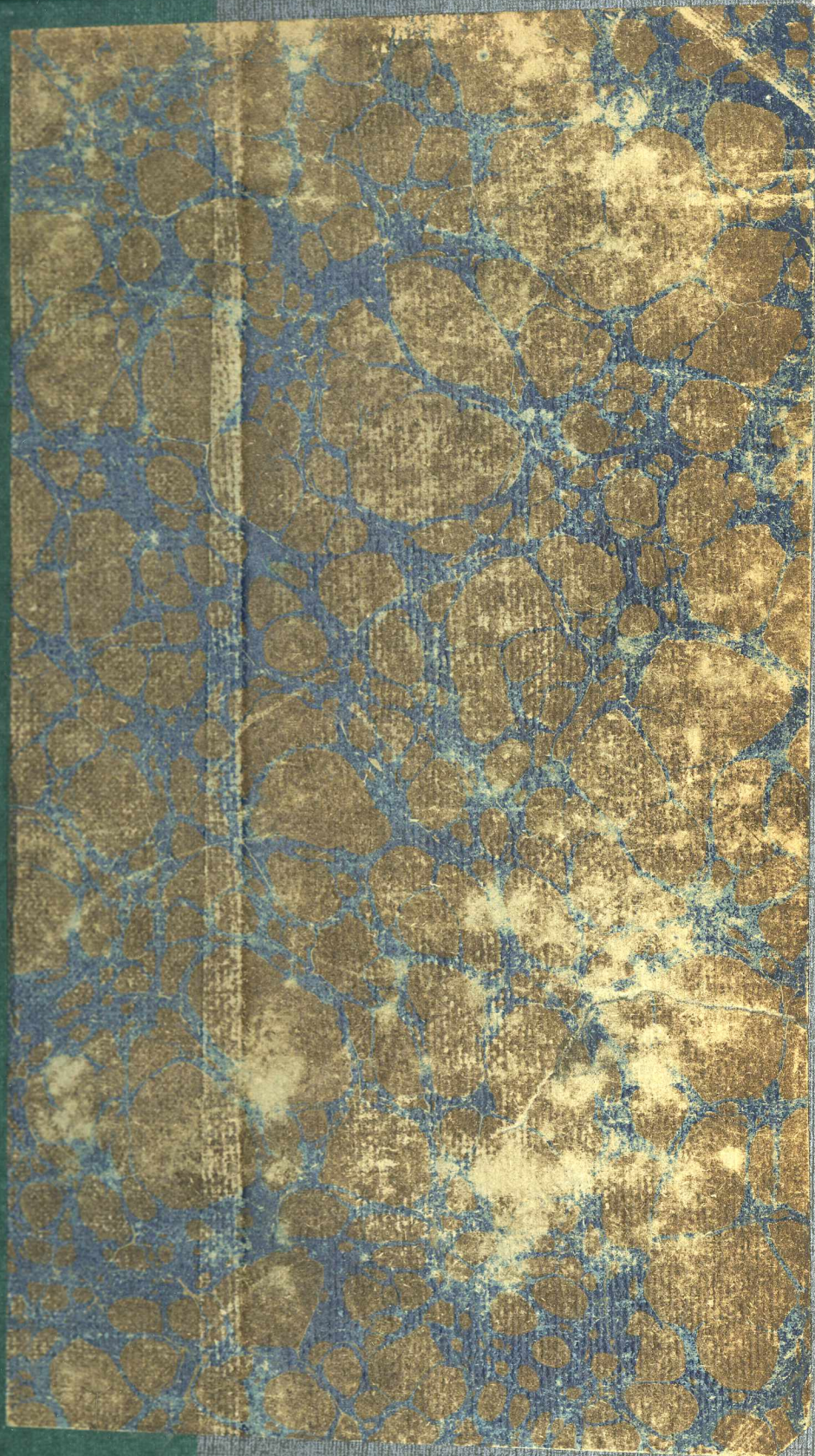

Politikai
röpiratok

123.

123

1075

AZ
ADÓKEZELÉSI RENDSZER
REFORMJA.

IRTA

FREI GYULA.

KÜLÖNLENYOMAT A „PESTI NAPLÓ“-BÓL.

9.

BUDAPEST.

AZ „ATHENAEUM“ R. TARS. KÖNYVNYOMDÁJA.

1880.

Ára 40 kr.

ADOKTIVELISI RENDSZER

*Kiváló' szatellettel:
a szerző.*

ERREI OYUJA

AZ
ADÓKEZELÉSI RENDSZER
REFORMJA.

IRTA

V
FREI GYULA.

KÜLÖN LENYOMAT A „PESTI NAPLÓ“-BÓL.

BUDAPEST.
AZ ATHENAEUM R. TÁRSULAT KÖNYVNYOMDÁJA.
1880.

REVUE DE L'INDUSTRIE

DE BALLAGI GEZA

A pénzügyminiszteriumban, úgy látszik, nagyszabásu reformokat szándékoznak az adóbehajtás körül létesíteni. Valaki ott, talán épen a miniszter ur, valószínűleg azt gondolta magában: mégis csak meg kellene kísértünk, elejét venni legalább azoknak, a sajtóban, országgyűlésen és magánkörökben majdnem naponkint hangoztatott szemrehányásoknak, melyekkel az adóbehajtás módját megtámadják. Mert milyen bajos már az is, hogy az államszükségletek fedezésére oly sok és ennyiféle adó van kivette, hogy amazesetekben, midőn a tiszta jövedelem pontosan megállapítható, ezt majdnem meg kell felezni az állammal, — ha tudniillik az indirekt adókat is tekintetbe vesszük. Most tehát legalább arról kellene gondoskodnunk, hogy mindenki tudhassa, mennyivel tartozik, továbbá, hogy idejében figyelmeztessék tartozására, és végül, hogy ha eleget tett kötelességének, ne lehessen őt valami hibánál fogva egy már kiegyenlített követeléssel ismételve zaklatni.

Kétségkívül így, vagy hasonló módon gondolkozott már a miniszter ur. Mert ki volna az, ki fel-lős állást foglalva el, ne iparkodnék kikerülni a folyton-folyvást megújuló szemrehányásokat, — ha csak teheti és a világ melyik pénzügyminisztere ne azt tekintené födolognak, hogy mindenekelőtt az adók befolyjanak, történjék ez akármilyen lehetséges és biztos alakban? De nem kell-e mégis kivételt tennünk? Valóban vannak még, ha talán nem is a ministerek közt, de legalább a közelebbi tanácsadók közt, — de természetesen nem nálunk — oly megrögzött burokraták, a kik így szólnak: a forma a lényegesebb. Az adófizetőnek homályban kell maradnia, és állandó bizonytalanságban hagyatni, hogy az adók magassága miatt ne panaszkodják, mivel ilyen panaszokra ugyis nagyon

hajlandó; hogy az adó megállapítása — bekövetelése — és behajtásának formája felett, szóval: az adókezelés módjának kinjai között, az adózás kinjairól meg kell feledkeznie. Az adókönyvnek, a hol ez megvan, előtte egy örökös találynak kell maradni; számára az soha be nem végződő tanulmány legyen.

Ez utóbbi módszert az uzsorás eljárásához lehet hasonlítani, ki adósával akkora összeget irat alá, melyet ez sohasem lesz képes megfizetni, ki őt esetleg hamis névaláírásra is szólítja fel, egyedül azért, hogy őt szellemileg úgy, mint erkölcsileg kezei közé kaparíthassa, — vagy pedig a »zemindar«-éhoz, ki a »ryot«-t (hindu parasztot) egész életen át dolgoztatja a maga hasznára anélkül, hogy ez valaha megszűnnék neki adósa lenni. Ő adja neki a földet, kölcsönzi az igavonó marhát, s a szerszámokat, de egyszersmind ő veszi el a learatott termést. A paraszt csak annyit kap, hogy családjával épen éhen ne haljon. És mivel a számadáshoz nem ért, a jó zemindar végzi azt helyette. De ha ennek épen eszébe jut összes követeléseit behajtani, akkor azt a szegény ördögöt, a jámbor parasztot elkergeti földjéről, mint nálunk az adóvégrehajtó, lefoglalja a házat, a butort, sőt még a némi értékkel bíró konyhaedényeket is. Ez a rendszer természetesen nem az, a melyet a jóra való kereskedő és a becsületes földbirtos követne s így nem lehet ez a modern államé sem, a mely egy részről végre is nem egyéb, mint egy nagy bankár, ki a pénzeket az egyesektől beszedi, s más egyeseknek kifizeti; másrészről egy kereskedő, tudniillik egy nagy bizományos, ki vesz és elad, bérbe vesz és bérbe ad, általában ki idegenek számára gazdálkodik s így legjobban is teszi, ha gazdasági ügyekben teljesen kereskedelmi szellemben jár el. Kereskedő azonban sohasem fogja adósát számlájának állása felől bizonytalanságban hagyni, mert azt akarja, hogy annak kötelezettsége folytonosan tisztán álljon szeme előtt a végett, hogy iparkodjék adóságát a meghatározott napon pontosan lefizetni. A kereskedő, a mennyire csak teheti, adósainak a fizetést megkönnyíti s azon van, hogy se nagyon sokat, se nagyon keveset ne követeljen, mert ő tudja legjobban, milyen drága az idő, mely nem csak pénz — a mint az angolok után mondjuk — hanem valósággal az élet, továbbá mert az erkölcsi szempon-

tokat sem mellőzi, ami annak átgondolásából ered: ha te pontos vagy, nekem is azzá kell lennem; ha én bizhatom benned, én is becsületbeli kötelességemnek tekintem, hogy te is megbizhassál bennem.

Ott, ahol már általános meggyőződésé vált, hogy az államnak úgy kell eljárnia, mint egy kereskedőnek, — mint pl. Angolországban, most már Franciaországban, Svédországban, Hollandiában s Svájcban, sőt bizonyos tekintetben már Németországban is — ott az adóbehajtás módja raczionális s mint a tapasztalás mutatja, kettős szempontból eredményteljes is. Ugyanis az adók pontosabban folynak be, mint bárhol s a beszédő közegeknek ellenőrzése valóban nagyon egyszerű. Én külföldi, majdnem egy évtizedig tartó utazásaim alatt ez államokban mindenütt pontosan utána néztem az adókezelés rendszerének, részint mivel még fülemben csengettek ama panaszok, melyeket nálunk e tekintetben régóta — már a Bach-regime alatt is — hangoztattak, részint mert a különböző államokban tartózkodás önkénytelenül is ráviszi az embert, hogy a mindennapi élet dolgai között összehasonlításokat tegyen, ha csak azért is, hogy ha panaszokat hall, elmondhassa: legyenek megelégedve, ez másutt sem megy jobban! Barátaim itt is, ott is adófizetők voltak s rendszerint olyan emberek, kik nagyon is néztek a centime-re meg a pennyre, talán azért mert tudták, hogy az ő sok frankjok s fontjuk is ilyen apró pénzecskeből áll. Nekem gyakran volt alkalmam kezembe venni amaz iratokat, melyek a mi adókönyvecskéiüket helyettesítik; sőt egyik-másik ismerősömet nem ritkán elkisértem az adóhivatalba, ha az valamely ügyben odament.

A véletlen úgy hozta magával, hogy visszatérésem óta itt is gyakrabban hallottam adóügyekről beszélni. Csak a véletlen? Nem, mert — nincs polgári ház, hol bizalmasabb körben egyszer-másszor szó ne lenne az adónyomoruságról. A lapok gyakran közölnek meglehetősen drasztikus eseteket, de ez egészen jelentéktelen ahhoz képest, mit csak egyetlen egy napon hallhatni azon sokat kinzott miniszteri hivatalnok ajtaja előtt, ki a vámházban az adóügyi reklamációk elintézésével van megbizva. Ő szívesen segítene, de nem tud, mert a szisztéma rossz. Hivatkozva reá, hogy én máshol láttam ennél

jobbat is, a melyet nekünk csak utánozni kellene, ismétlem: hogy a mi rendszerünk elavult, nem észszerű, hanem rossz.

A pénzügyminiszteriumban ép úgy tudják ezt, mint a hogy a közönség tudja. Épen ezért gondolnak ott reformokra. Egy min. rendelet bocsáttatott már ki az 1875. év végeig fennmaradt adóhátralékok ügyében, azon sokat mondó megjegyzéssel, hogy a mely hátralék mint ilyen a most említett ideig nem követeltetik, az jövőben sem fog követeltetni soha. Egyik lap pedig arról értesült, hogy törvényjavaslat van készülőben, a mely szerint három évenkénti adóketés fog történni, valószínűleg azért, hogy egyrészt az állam, más részről az adófizetők egymás közötti viszonyokról teljes három évre előre tájékozva legyenek. Azt is jelentik, hogy a fővárosi adópénztárban új ellenőrzési módszert fognak behozni s az adóvégrehajtási szabályzatokat szintén meg fogják változtatni. Mindezekhez legyen szabad néhány megjegyzést tennem, különösen az adókezelés egyes ágait illetőleg és előadni azon eljárási módokat, melyek külföldön czélszerűeknek bizonyultak. Egyiket itt láttam, a másikat amott, a harmadik pedig azon általános kommerziális alapelvek ismeretéből származik, a melyre az egész adózási rendszert fektetve látni szeretném. Most még benne vagyunk a »holt idény«-ben. A politikai anyag még nem nyomja el a közgazdaságit, a lapokban van még tér. Talán a mi sok és kitűnő adóügyi szakértőink közül akad egy, aki megtisztel azzal, hogy megjegyzéseimet figyelembe veszi és úgy ezeket, mint fennálló adórendszerünk fellett mondott bírálatomat, a hol csak alkalom nyílik, maga is megbírálja. A mi kivihetetlen, azt hamar ilyennek fogják felismerni. S a mi legalább a kísérlet értékével bír, azzal kísérletet teendnek. Mindenesetre tisztulni fognak a nézetek, és ez épen a legfontosabb előmunkálata minden reformnak.

A z a d ó k ö n y v e s k e .

Az adókötelezettség rendszerint több alakban jelentkezik, épen úgy, a mint valamely kereskedő adóssága több tételből szokott állani. A mennyiben az váltóadósság: személytelennek tekintendő; a váltónak egy bizonyos napon be kell váltatnia, semmiféle részletfizetésben nem törleszthető és

előre nem tudható, hogy kinek kell azt lefizetni, minthogy a váltó kézről kézre szokott járni. Az adókötelezettség ilyesmivel nem hasonlítható össze. Ez inkább a könyvadóssághoz hasonlít, mely több tételből áll, viszontkövetelésekkel vagy a kontó-fizetésekkel kisebbithető s annyiban kölcsönösen személyhez kötött, a mennyiben az egyik fél bizonyosan tudja, hogy kitől van követelni valója, a másik meg, hogy kinek kell fizetnie. Az adósság kiegyenlítésére a félévi folyószámla (conto corrent) vétele után bizonyos idő van határu l kitzü zve, de a bankházakban minden egyes tétel már azon a napon, midő n előfordul, lejártnak nyilvánítatik, mert ettől kezdve a fizetésnapig kamatokat számítanak utána.

Ez az eset fordul elő Magyarorszá gban az adó tartozásra nézve is, hol hasonlóan elfogadtatnak a kontó-fizetések, kamat-számítás mellett. Ez leszámolást tesz szükségessé, mi azután a folyó-számla kibocsátását feltételezi. Az adókönyvecske lapjai, bevételi s kiadási rovataival nem egyébek, mint ilyen, bizonyos meghatározott évre szóló, folyó-számlák. Már pedig ha ezek valóban ilyenek lennének és szigoru kereskedelmi formában készülnének, ugy nem volna az adókönyvecskeben annyi hiba. A kereskedők tisztán és világosan szoktak irni, mert becsülni tudják megrendelőiknek idejét, de még inkább a magukét, mely szükségtelen kérdezősködések és reklamálások által csak eltékozoltatnék. Ők könyvkivonatot küldenek és kapnak, az egyes tételeket tehát összehasonlíthatják egymással, s így a hibákra igen könnyen rájöh etnek. A számla-másolatot póstával küldik be, de azt előbb pontosan összehasonlították saját könyvükkel, és inkább pár nappal tovább tartják vissza, hogys em valami hibát hagyjanak benne. Mindez nem fordul elő az adókönyvecske kiadásánál, mert ez az adóhivatalban történik, tolongó feleknek jelenlétében, a kik az adó összes bejegyzésére várnak s a számlamásolás rendesen nem is úgy történik, mintha ez önálló s egymagában is elég gondosságot igénylő dolog volna, hanem valamely befizetés alkalmával, melynek egyidejüleg kell nyugtáztatnia. A felekkel való közlekedés naponkint pár órára van szorítva, de még az év bizonyos hónapjaiban, havonkint bizonyos napokon, nagyobb számu jelentkezés történik, mint máskor, — így aztán

megesik, hogy egy, két, vagy négy hivatalnoknak kell egy délelőtti folyamában több száz személylyel, kiknek valamennyiöknek sietős dolguk van, végeznie, míg ugyanezen hivatalnokok sok más napon keresztül tollukat rágják, vagy színházról, bálokról, politikai eseményekről st. cseveghetnek. Ha már most e hivatalnokok sűrű embertömegtől látják magukat körülzárva, úgy a közönség iránti szivességéből is oly rohamossággal dolgoznak, a minő számolási ügyekben sohasem párosulhat pontossággal. Odadobnak egy pár főszámot, hozzáírnak, leszámolnak, végre egy bizonyos összeget nyernek, de a jó isten maga sem tudná, hogyan jutottak hozzá. Alig van a dolog az egyik féllel elintézve, azonnal kezdődik a másikkal a munka, tehát kérdezősködésre, reklamásiókra nincs idő; az adófizető a sok ácsorgástól kimerülve, örül, hogy végre leszabadul a kintpadról s csak épen arra ügyel, hogy az általa befizetett összeg kellőleg van-e nyugtázva. Ha az összegnek számaivalahol megtalálja, összecsapja a könyvecskét, könnyebbült lélekkel siet haza, — olyan folyó számlával zsebében, melyent egy kereskedő soha sem állítana ki. Még a legügyesebb könyvvivő tudománya is hajótörést szenvedne, ha a feljegyzések tételeiben akarna eligazodni.

Lehetne-e itt változtatást eszközölni? Lehet. Minden adóhivatal — épen úgy, mint a kereskedő teszi kommittenseivel — tisztán leirt s pontosan átnézett folyószámlát postán küldhetne az adózóknak, még mielőtt azok személyesen jelenének meg a fizetés beszolgáltatása végett. Ez a könyvki vonat, mely tán negyedévenként küldhetnék el, adóintésül is szolgálhatna. A hivatalnokok a kivonatokat oly időben készíthetnék, midőn kevés más teendőjük van, s az adófizető otthon nyugodtan hasonlíthatná össze az egyes tételeket, és a netaláni reklamáció — melynek számára a folyószámla már csak épen betöltendő szelvényt tartalmazna — vagy szintén postán volna beküldhető, vagy alkamilag az első fizetésekor történhetnék meg. Erre aztán a felelet, minthogy a felek kiszolgálásán kívül eső időben nézhetik meg a dolgot, — ismét postán küldhető vissza. Itt csak számolási vagy leirási hibákat értünk s épen nem olyanokat, melyek az adó tartozás magasságát illetik; ez utóbbiakat egyszerűen más hiva-

talhoz kellene utasítani, a mely hivatallal az adópénztárnak s az adókönyvvitelnek ugy sem lehet köze.

Ez minden esetre javítás volna még abban a rossz esetben is, ha sok irkálással járna. De ez legfelebb városokban s itt is csak ama negyedekben volna kivihető, melyekben a legértelmesebb népesség lakik. A nem kereskedő s általában véve a műveletlen adó fizető nem ért a folyószámlához, ha az még oly tisztán, s még oly pontosan is van szerkesztve. Talán még olvasni sem tud, csak épen a számokat tudja megkülönböztetni, melyek azután őt még jobban zavarják, ha különböző helyeken állanak. Elég neki, ha a követelésnek csak főösszegét ismeri, a mely az előbbenivel megegyezik, vagy a mely ellen már reklamált, s melynek hogyan alakulását egyszer talán megmagyaráztatta magának, s azután ezzel a dologgal nem vesződik többé. Az adóhivatalnok által történt ide-odairással, leszámításával és előjegyzésével szemben ő teljesen gyámoltalan marad. Ő nem kereskedő s így sem miféle ilyen folyó-számlára — mint a milyen az adókönyvecske — szüksége nincs.

Hogy az adófizetők nagy többsége oly személyekből áll, kik bonyolultabb számoláshoz nem értenek, azt mindenki tudja. De arra, hogy e körülmény valami egyszerűbb módnak feltalálását teszi szükségessé, Franciaországban jöttek először. Itt az adókönyvecskét — tehát a folyószámlát — eltörölték. Mert az adóbeli leszámolás mégis csak abból áll; hogy részletfizetések történnek és (nálunk) kamatok számíttatnak. Egyébiránt csak egyetlen egy, több részből álló tétel fordul elő, mely az egész évre változatlan marad. Párisban ezt a főösszeget minden részleteivel együtt tudatják az év elején, egy iv kézbesítése által, melyet külön megbizott szokott az adózóknak átadni. Máshol, a hol ezt a szisztemát már elfogadták, ha nem csalódom, postán küldik el. De e helyeken sehol sincsenek önkénytes részletfizetések megengedve. Hanem a küldött iven szelvények vannak, melyek az évi adót tizenkét összegre felosztva tartalmazzák.

Mindenik összeg egy havi részletnek felel meg, s az illető hónap elsején fizetendő be. Ha ez be nem fizettetik, ugy ott, a 10q adókamatot szednek, egész teljes hónapra szóló kamatokat

szám'tanak fel, a melyeknek összege 1—6 hónapra a szelvények hátán világosan ki van téve. Ez az adókimutatási iv csak a megfelelő adóhivatali könyv egy ivének másolata, mely könyvben minden adózónak külön lapja van, minden lap tizenkét szelvénynyel, melyek mint nyugták bocsáttatnak ki.

Ha e könyvből egy szelvény hiányzik, ez annak a jele hogy az összege már be van fizetve, és ez többé nem követelhető, minthogy számára nincs más szelvény. De ha a szelvény ott van, úgy adóintés fog küldetni, vagy az adóvégrehajtónak kell közbelépnie. A főösszegnél tévedés, melyet az év elején meg ne igazítanak, nem fordulhat elő. A ki több havi szelvényt egyszerre akar kifizetni — teheti, de az évi adó tizenkettő részénél kevesebbet nem lehet lefizetni. Mindenki, a ki a végrehajtást kerülni akarja, lásson utána, hogy e tizenkettő részt összehozza, s otthon aztán a saját ivén számítsa ki, hogy még hány tizenkettő-részszel adós.

Adóintés és adófizetés.

Gyorsvonal és lassan döcögő postakocsi, telegraf és falusi postás: ezek oly ellentétek, melyeket mindenki megérthet azonnal. Bizonyára excentrikusnak vagy együgyűnek tartanók azt, kinek ajtaja előtt robog el a vasut, s mégis parasztszekeren utaznék, különösen ha tontos ügyekben utazik s a vitelbér ugyanaz. Azt azonban senki sem találja feltűnőnek nálunk, vagy legalább nem rója meg nyilvánosan, hogy az állam, bár birtokosa a postának, e kítűnő intézményt a közönséggel való közlekedésében oly kevésbé veszi igénybe. Mert ki kapott már posta útján, tán épen ajánlott levélben, kézbesítést, idézést, elintézetést valamely kérelemre — egyetlen egy esetet kivéve, melyről még szólni fogunk — vagy felszólítást bármilyen alaku szolgáltatásra: míg a bankok és egyéb intézetek a legfontosabb közleményeket és a legértékesebb okmányokat a postára bízzák. Van nagyszerűen szervezett intézményünk, minő a posta, s mellette mégis egész csapat kézbesítőt látunk működni, kik többnyire sánta, tunya, gyakran sem írni, sem olvasni nem tudó egyének, kik idéző czédeláikkal, melyek mindegyikeért tíz krajczárt kapnak, az utcákon

kódorognak és keveset törődnek azzal, milyen kár háromolhatik az egyesekre abból, hogy ha bizonyos határidejű idézvényeket, a mint ez velem is kevéssel előbb megesett, a határidő lejárta után kézbesítenek. Ha az idéző czédulájukon levő névhez hasonló nevű egyént találnak, beidézlik szépen a hivatalba, és merő restségből egy hét alatt sokkal többször írják rá a czédulára »nem található« »nincs otthon,« mint a postánál egész esztendőn előfordul.

De a milyenek a czédulakihordók, olyanok a hivatalnokok, még a fővárosban is, hát még a vidéken! Valóban vérlázító látni, lehet hogy csak nekem, a ki megtanultam a perczeket becsülni, hogy bánnak nálunk az idővel; hogyszem egyszer helyett kétszer tekintsen bele a hivatalnok az aktába, inkább magához idézi a legelfoglaltabb embert is, hogy pusztán épen semmit ne mondjon neki. Megesik, hogy hivatalában nincs a meghatározott órában, vagy egyéb dolga levén, ismét új idézést küld s mindez a czédulakihordó lassu és felette bizonytalan közvetítésével történik, míg posta útján pár szóval levélben az egész ügy elvégezhető lett volna. Angolországban majdnem minden ember kap évenként egy tuczat hivatalos közleményt ilyen felirattal »In her Majesty's service«, miket a posta épen olyan gondosan kezel, mint az ajánlott leveleket. A levél nyomtatott formuláréből áll, egy-két szóval van kitöltve s bizonyos száma is van, melyre a feleletnél hivatkozni kell. Kérdezősködés és felelet intézik el rendesen az ügyet, de a czédulakihordó legalább napjainkban ott ismeretlen.

A kézbesítésnek ezen elavult módszere sehol sem oly elvetendő, mint az adóintésnél. Azoknak, kiknek nem esik nagyon nehezükre eleget tenni adókötelezettségüknek, sejtelmük sincs róla, miképen hat az a szegény emberre, ha egy ilyen kézbesítő akár a hivatal, akár a törvényszék részéről valamennyi szomszédnál utána kérdezősködik, azután fontos arczczal, sőt mondjuk, jó adag szemtelenséggel átnyújtja a czédulát, melyért neki tiz krajczár fizetendő, — még akkor is, ha egy darab kenyér sincs a háznál. A levélhordó kevesebb feltűnést keltett volna, épen oly jól elintézte volna az ügyet s az ajánlott kézbesítésért ugyanazon pénzzel kifizethető lett volna.

Igaz, hogy már nálunk is az adófelügyelők egy p. m. rendelet folytán végzéseiket közvetlenül a felekhez czimezve, posta útján tartoznak küldeni, s megtörtént, hogy a felek, nevezetesen falun, leveleiket átvenni vonakodtak, úgy hogy szükségessé vált ezeket az ajtóra kifüggeszteni! De ez azért történhetett, mert épen csak az adófelügyelői értesítések postai elküldése szokásos. Ha mindennemű hivatalos értesítés a levélhordó révén kézbesítettik, úgy, hogy senki sem tudhatja eleve, mit tartalmaz a hivatalos boríték, ha továbbá ilyen levelek semmi tekintetben sem kezeltetnek máskép, mint közönséges ajánlott levelek, akkor a paraszt sem fogja visszautasíthatnia postai küldeményt s idővel jobban meg fogja kedvelni az adómegintés ezen nemét.

A megintési czédula tehát végre már ott fekszik. Mi van rajta? Egy összeg, legfeljebb még valamely évszám. Az összeg nem egyezik meg az adókönyvecske utolsó összegével, mert azóta egy új évnegyed kezdődött, vagy új kamatok járultak hozzá; tehát mostan az adóhivatalba kell menni, kérdezősködni, vagy reklamációt eszközölni. És itt azután megkezdődik az a komédia, melyről már szoltunk. Az ember csak vár, vár. Ha azután agyonvárta magát, végre a könyvecskéjébe befirkálnak valamit, de a miből azután senki sem érthet meg semmit. Ha az adómegintés egész pontos kimutatás alakjában történt volna, a hogy később a könyvbe beiratnia is kell, vagy beiratnia kellene, vagy hogyha az említett francia szelvényrendszer volna behozva, akkor a közönség és a hivatalnokok is több időt takaríthatnának meg s a kölcsönös felvilágosítás könnyebb volna.

Sőt Svédországban az adóév kezdetén az adó kötelezeteknek teljes névsora, az egyesek adóösszegével, oly módon szokott közzététetni, hogy minden városban, illetőleg minden kerületben, az ottani legerjedtebb lapnak — csakis ezen város vagy kerület számára — küldetik meg. A közönség érdeklődik e névsor iránt, a lapok tehát épen oly szívesen közlik, mint a mily szívesen átveszik nálunk a hivatalos lapból a sorshuzás számait, vagy a kinevezéseket. Az adóhatóságoknak semmi költségük sincs s minden egyes, nem csak azt tudja, a mit neki fizetnie kell, hanem hogy mások is mennyit fizet-

nek, kikkel azután összehasonlíthatja magát — a mi nem esz-
közlöthetik oly könnyű szerrel ott, a hol, mint nálunk, csak
a város- vagy községházán függesztetnek ki a lajstromok. Bi-
zonyos reklamálási idő lefolyása után a névsor véglegesen meg-
van állapítva és az évre szóló adó összeg továbbra változtathat-
lan. Ha nálunk adoptálnák e svéd rendszert, a mint ezt már,
részben a választók névsorával, s a legtöbb adót fizetők laj-
stromával tették is, ha azután ezt a szelvényrendszerrel kom-
binálnák, mely utóbbi szerint részletfizetések csak p o n t o s a n
t i z e n k e t t e d r é s z b e n — vagy a munkásokra nézve
mondjuk, a heteknek megfelelően ötvenedrészből — fogadtat-
nának el: ugy a postán jövő adómegintés is egyszerűbb alakot
nyerhetne, s ez az ujítás, véleményem szerint, oda vezetne,
hogy az a sok panasz, melyet most az adóbehajtásról s besze-
désről — nem csak az adókivetésről — hallunk, megszűnnék,
és kevesebb, legalább a mostaninál semmi esetre sem több
hivatalnokot kellene alkalmazni, a kikkel szemben azután a
kombinált rendszerrel összhangzóan ellenőrzést is lehetne fel-
állítani. Ez az ellenőrzés nem csak a pénz kezelésére terjedne
ki, következőleg a sikkasztások megnehezítésére, hanem a mi
még fontosabb, az összes adóztatási módszer könnyvite-
lére is.

De az adópénztárakban magának a pénzkezelésnek is
az eddig említett reformok behozatalával egyszerűbbé válni és
javulni kellene. Mert ugyan miért volna elkerülhetlenül szük-
séges, hogy minden egyes adófizető az adóhivatal pénztáránál
maga várjon könyvecskéjével, vagy fiát, segédjét, inasát küldje
oda; mert habár a törvény megengedi neki az adót postai
uton beküldeni, még is az adóhivatalba kell fáradnia a végett,
hogy az adókönyvecskében a lerótt összeg véglegesen nyugtat-
ványoztassék; nem intézheti-e el ezt az ügyet egy ember több
személy helyett is oly módon, hogy a pénztárnok egy névsor
alapján egy nagy összeget kapjon, mely akár száz, vagy több
tételt is foglalhat magában? Ha valakinek egy ládat kell a
vaspályához küldeni, bizonyára nagyon gyakorlatiatlan ember
volna, ha azzal nem a szállítóhoz fordulna, a ki sok ily ládat
és mállhat gyűjt össze több helyről egyszerre való feladás vé-
gett. Ha — valakinek néhány beváltandó állampapír- vagy

osztalék-szelvénye van, legtöbb esetben a pénzváltóhoz megy, a ki ezt az ügyet csekély provizióért elintézi, minthogy neki számtalan egyszerre beváltandó couponja van. Tegyük fel már most, hogy nálunk a tizenketted — vagy ötvened — módszer elfogadva van, mi akadályozná, hogy az adófizető egy évre szóló ivéről egy szelvényt levágjon, melyen az ő adókönyvbeli lapjának száma nyomtatva van, s az adóhivatal helyett, az illető meghatározott összeggel valamely bankárhoz, pénzváltóhoz stb menjen, a ki neki másnap az adóhivatal könyvéből kivágott szelvényt nyújtva kézbesíti. A pénzváltó vagy más ilyen közvetítő oly csekély proviziót számíthatna fel, hogy azt időkimelésből bárki szívesen megfizetné, minthogy a bankár megbizottja egy csapással intézheti el akár hány félnek szükségleteit.

Az adóhivatalban viszont a hivatalnokoknak is csak tizenöt rész teendőjük volna, sőt talán még fölöslegessé is válnék a hivatalban a fizetésre külön helyet tartani fenn, mert valamely bank városokban — és csak itt volna nagy az adófizetők száma — épen úgy intézhetné el az adóhivatal dolgát, mint már most az államét, mely az államadóssági szelvényeket ugysis bankok útján fizeti. De ez természetesen csak akkor történhetnék, ha a most oly hosszadalmas dolog a lehető leg-egyszerűbb kereskedői formára vezetné vissza. A városi adóhivatalokban levő mostani pénztárnokok más foglalkozást kaphatnának s a közönség egy lidércnyomástól szabadulna meg. Az adók sokkal pontosabban fizettetnének be, mint most, mert miként a váltó vagy a lakbér bizonyos napra meghatározott kötelezettséget képeznek, épen ilyennek tekintenék az adót, s a ki az adóvégrehajtást kikerülni akarja — minek ultima ratio-ul kell maradni — annak gondja volna rá, hogy egy vagy több tizenkettedrészt megfizessen és általában programot készítsen magának az adó miként való fizetésére; ha épen gazdász, talán olyképen, hogy a munka és költségek idejében kevesebb s az aratás után több szelvényt válthasson be. Azon netalán ellenvetés, hogy nálunk adót fizetni nem szeretnek, itt fel nem hozható. Hiszen szeretni, persze, hogy nem szeretik, és mégis mind mai napig megfizették, mert meg kellett fizetniök. Csak arról van szó, hogy oly szerkezetet gon-

doljunk ki, mely könnyebbé, sőt ugy szólván kellemesebbé teszi ezen kötelezettség teljesítését.

Az adóvégrehajtás.

A ház, melyben a végrehajtó megveté lábát, hasonló ahhoz, melyben valamely haldokló vonaglik. Jó idővel előbb orvosok s ápolók jöttek, kik ott csakhamar urrá lőnek. Most azonban, midőn a »nagy intő« maga beállit, minden, a mit lát s a mi tetszését fölkelti, az övé. Nem telik sok időbe, s a ház máris ország-világé. Kiki kedve szerint ki- s be járhat, megjelölheti egyenkint ama tárgyakat, miket birni szeretne: mindez a nyilvános árverés napján eszközöltetik; e nap a nyilvános temetkezés napja. Néhány barátan felül, kik gyászolni s vigasztalni jönnek, az idegenek egész csoportja megjelen, kiket a kíváncsiság vonzott. Sőt kinyilatkoztatott ellenfélnek is joga van a részvét álarca alatt lárörömeivel megjelenni. Mily keserü nap a családra, melyet a szerencsétlenség sujtott!

Ha csakugyan temetés volna, akkor legalább néhány óra mulva mindennek vége. A holttestet elvitték, s csak a gyászdal hangzik még vissza. De másképen van az árveréssel. A fekvőség tulajdona elveszett, a butorokat elszállították, de az adósság fennáll továbbra is, mert egy rut emberfaj gondoskodott róla, hogy az eredmény jelentéktelen legyen, oly anynyira, hogy az még az adósságot sem fedezze, annál kevésbbé nyujtson többletet. Ezen emberfajt azon hirhedt s nálunk fájdalom, nagyon is elterjedt árverési hyenák képezik, kiknek hivatása árverésről árverésre vándorolva, mindenütt az eladandó tárgyakat potom áron megvásárolni, hogy később valószínűségben áruba bocsássák. Csordaszerűleg járnak s nagyon jól értik, mint kell a jóhizemü vevőt, ki nem tartozik bandájukhoz elhallgattatni, vagy pedig teljesen elüzni. Mohó étvágygyal rohannak a tetemre: az árverési tárgyra. Némelykor elég kegyesek az idegennek is egy jó falatot engedni, nevezetesen ha ez valamely hatásági kiküldött vagy ha csak hatásági szolgálja is, de annál inkább, ha az maga a végrehajtó.

A ki azonban nem valamely »hasznos« személy s mégis valamit vásárolni akar, kénytelen velük előbb megegyezni s helyesen teszi, ha kegyüket egy bizonyos összegben megveszi;

mert különben az épen általa óhajtott tárgy árát értékén felül messze fölverik, — persze, hogy legott egy másik tárgyat a szó szoros értelmében ingyen megszerezhessenek; vagy pedig vakmerő vállalkozót potrohos testükkel szorongatják, ha ugyan durva ökleikkel meg nem dolgozzák. Ezen árverési-kompanya terrorizmusa ellen, nincs óvószer, mert egyik-másik formában mégis okvetlenül oda bocsátandó az árverésekre.

Ha az árverés ugynevezett »önkéntes árverés« vagy valamely bank vagy magános követelése alapján eszközöltetik ugy már az is elég szomorú látványt nyújt. Ez azonban valószínűs utálattá fajul, hogyha maga az állam az, mely adókövetelése fejében rendeli el a temetkezést. Magának a polgárok legfelsőbb oltalmazójának tevékenysége oda irányul, hogy őket a tönk szélére juttassa? Gyümölcsöt szedendő a fát gyökerestől kitépi? Vállatvonva felel erre a politikus, ki a végrehajtót könyörtelen adóbehajtás jogával fölruházta: meg kell lennie! S én magam is azt mondom: igen, fájdalom ez kikerülhetetlen, mert hisz magának az államnak is vannak tartozásai, a mint követelése is vannak. De hát ugy kell-e behajtani e követeléseket, hogy évről-évre ezer meg ezer tisztességes s munkabíró ember, a kit véletlenül valamely szerencsétlenség sújtott, örökké koldussá tétessék? Tehát az állam, e legnagyobb bölcs, nem gondolhat ki olyan eszközt, mely biztosíthatja az adóbehajtást a nélkül, hogy egyszersmind egész néposztályok — nem magányosak, hanem maga az állam által — társadalmi állásukból, mint birtokosok kiszoríttassanak, s pedig gyakran minden haszon nélkül. Mert az árveréseknél, mint nálunk végrehajtatni szoktak, legyen akár egy ház, akár egy szőlő vagy néhány darab butor szóban, ritkán kerül ki az egész adótartozás, az eljárási költségekkel együtt, — jóllehet a törvény előírja, hogy tárgyak, melyeknek értéke meghaladja az ötven forintot, a becsár három-negyed részén alul el nem adandók; persze csak az első árverés alkalmával.

Másutt is exequál az állam. Angolországban az, a ki a törvény által megszabott kötelezettségét — ideértve az adófizetést is — nem teljesíti, bíró elé idézhető s meghagyására fogságra vethető. De az egész világon nem fordul elő adóhátalék fejében annyi végrehajtás, mint nálunk; ez statisztikai-

lag bebizonyítható. És a hol az adóvégrehajtó árverést rendel el, annak sikere is van. Az adófizető keservesen megtakarított vagyonát nem kótyavetyélik, hanem körülbelül valóságos értékében, t. i. piaci áron adják el. Így pl. Angolországban gondoskodva van róla, hogy legalább adóárverések alkalmával ne forduljon elő valamely »mock-auction«, s hogy az árverési »broker«-ek — oly fajta emberek, mint a mi árverési hyenáink, mindnyájan derék, jámbor keresztények, kik vásárnaponkint a szent egyházban láthatók — ott ne csinálhassanak »job«-ot, a hol az állam kénytelen valamely alattvalójával szemben, mint végrehajtó szerepelni.

Kiki hallhatott már a párisi »Hotel-Drouot«-ról. Ez nem egyszerűen valamely üzleti vállalat, hanem valóságos társadalmi intézmény. A világváros központjában fekvő, s azért ezen, mindenkinek könnyen hozzáférhető házba mindent hoznak, a mi szabad kézből vagy hatósági végzés folytán eladatik, kezdve a szegény munkásasszony ágyneműjétől fel a marquis képtáráig s az eladósodott hercegnő ékszeréig. — Itt tényleg eladnak a tárgyak s pedig a közönségnek, mert tömegesen megjelenhet s az árverési-kompániákat könnyen kiszoríthatja. Senkinek sem jutna eszébe, az ottani hivatalos Közlönyt avégből tanulmányozni, hogy délelőtt az egyik, délután a másik külvárosban, tiz órakor Belleville-ben, tizenegy órakor St. Germain-ben kereshesse a tárgyat, melyre szüksége van. Mivel azonban minden árverés egész Párisban csak egy és ugyanazon helyen történik melyet mindenki ismer, s mert itt naponkint megkülönböztetett szobákban mindennemű árverések egy s azon időben tucatszámmal történnek, annál fogva mindenki, aki valamit másodkézből venni kíván, egyenesen ide jön, mint ismeretes üzletbe.

Londonban számtalan árverési csarnok található, a legtöbb pedig a City-ben, tehát itt is a város közepén. E helyeken árverésekkel foglalkozó cégek szerepelnek, melyekről ép úgy tudni, szolidak-e vagy nem, mint egyéb cégekről. Mindent elárvereznek, a mit e végből nekik átadnak, s többek között házakat, telkeket, nyaralókat s egész gazdaságokat, akárhol legyenek is az országban. A helyszínen szokásos árveréseket Angolországban mint impraktikus intézményt

már régen elhagyták. Ekként a végrehajtást szenvedő nem kerül pellengérré s érdeke is meg van óva az által, hogy a megzálogolt ingók oda szállitattnak, hova valóságos vevők gyűlnek, a hol ugyszólván a hatóság által ellenőrzött s meghatározott szabály szerint vezetett tőzsde létezik, ingók eladására. Senki sem tudja s nem is tudhatja, kitől származik emez vagy ama butordarab, ez vagy az a fehérenemű. Nem is törődik azzal senki, hogy az eladás önkéntes vagy zálogolás folytán történik-e. Az a földolog, hogy eladatik s lehető legmagasabb árak mellett adatik el.

Hogy nálunk jelenleg, — midőn a vállalkozók új üzletek után járnak, legalább a fővárosban még nem létezik egy »Hotel-Drouot« az valóban csodálatos. Ha már nem akadnának magán-vállalkozók ezen minden esetre busásan jövedelmező intézet létesítésére, ugy a fővárosnak volna feladata, egy központi árverési-csarnokot nyitni. Bizonyára nem volna méltatlan ama városhoz, mely a vízvezetéket, a vágóhidat s immár a közraktárakat építette, olyan intézetnek is alapját vetni, mely megakadályozná, sorsujtott polgároknak lemészárlását, bizonyos kompániák által.

Tegyük fel az esetet, hogy létezik már Budapesten, pl. a József-téren egy ily Hotel-Drouot és ugyanilyen Magyarországon valamely más városában. Akkor még nem vettük volna elejét annak, hogy a vidéken az adóvégrehajtó ingatlanokat valóságos potom áron elárvereztethessen, miután már a törvény által előirt némely formalitások megtartattak; hiszen csak minap olvashattuk, hogy egy egész szőlőt egy forinton árvereztek el. Hogy e tekintetben egyes végrehajtó közegek önkénye, renyhessége s kiméletlensége ellen sikeresen küzdhesünk, nem csak arra kell őket köteleznünk, hogy az árverés az eddigiéknél sokkal feltűnőbb módon adassék tudtára a nagy közönségnek — ez ugy is az adóhátralékos költségén történék — hanem törvény útján kártérítésre is, azon esetben, ha meg nem akadályozták, hogy az ingatlan föltűnően a becsáron alul kótyavetyéltessék el. Ilyen szabvány létezik Angolországban. Az adóvégrehajtó, ki jelenleg a végrehajtottak kinzója, a törvény által ótalmazójává tétessék. Hiszen ő az államot képviseli, s ennek nem szabad az adózók tönkrejutását akarnia.

A mit ma álarverésen nem lehet valóságos becsértékén eladni, az talán holnap ezen értéken is talál vevőre. Az államnak, eléggé fedezve a zálogolás által, várnia kell s talán nem is volna oly nehéz, valamely bankkal érintkezésbe lépnie a végett, hogy ez valamely, az állam által megzálogolt ingatlanra a legalsóbb valódi értékéig előleget adjon, mely az adóhátralékot fedezi, az ingatlanokat lassan-lassan szabad kézből eladogatja, és a többletet a zálogadósoknak kézbesíti. Az ingók pedig kizárólagosan a felállítandó központi árverési csarnokokban volnának eladandók.

Az ajánlott új rendszer első gyakorlati kísérlete.

A ki fontos ügyekben új indítványokkal lép fel, bár azok csak annyiban övéi, a mennyiben azokból egy új rendszert állít össze s annak alkalmazhatóságát vitatja, nem követelheti, hogy mások, kiknek e rendszer első alkalommal terjesztetik elő egész összefüggésben, annak hasznosságát egyszerre oly mértékben felismerjék, mint tulajdon maga, kinek kellő ideje volt a dolgot alaposan átgondolni. Épen azért lehetőleg világosan kell szólnia s ellentmondásokra készen kell lennie. Igen nagyon óhajtom, hogy az általam ajánlott rendszer behatóan megbiráltassék, de egyszersmind azt is, hogy azzal, ha annak czélszerűtlensége vagy kivihetlensége az első pillanatra általánosan fel nem tűnnék, legalább kísérlet tétessék. Ez utóbbira épen most kitűnő alkalom kínálkozik. A főváros, adóhivatalánál felmerült sikkasztás folytán új ellenőrzési szervezet felállítását határozta el, s erre vonatkozólag már is indítványok tétettek. Nem kétlem, hogy ezek a fennálló adókezelést tekintve, ne lennének nagyon helyesek. Minthogy azonban azt állítom, hogy ép ezen egész kezelés elavult, észszerűtlen s kereken kimondva rossz, szabad talán azon sejtlemnek kifejezést adnom, hogy az a felállítandó új ellenőrzési módszer által sem javíttatik meg lényegileg.

A hirlapok említik, hogy az indítványozott újítás évi 20,000 frtnyi kiadás többlettel fog járni, s tréfásan hozzáteszik, hogy az új hivatalnokok elhelyezése végett egy harmadik városháza felépítése válnék szükségessé. Az én meggyőződésem azon sarkal, hogy hasonló mennyiségű egyszerű kiadás-

sal fedezhetjük úgy a szükségessé leendő új könyvek, mint azon segéd hivatalnokok fizetését, kik a reform előkészületeivel — melyek az eddigi rendszer szerint folyó adókezelést természetesen nem gátolhatnák — foglalkoznának. Az első lépés ezen reform felé a szelvény-rendszer behozatala volna. De ezen rendszer sem oly egyszerű, mint azt előadhatnám, hogy jobban megkedveltethessem; a létező viszonyokhoz kell ezt alkalmazni s főkép minden előrelátható körülmények közt hatályos ellenőrzésről kell gondoskodni. Azonban a fővárosi adóhivatal kétségkívül oly jeles erők felett rendelkezik, hogy azoknak a rendszer keresztülvitele, ha az már lényegileg elfogadtatott, nem képezhet legyőzhetlen akadályokat. Maga a budapesti főadófelügyelő ur bizonyára eléggé alkalmas arra, hogy a rendszer behozatala czéljából a legmegfelelőbb intézkedéseket meg tegye. Jelenleg szeptemberben vagyunk. Új-évig még legalább három hónap áll előttünk. Még az év vége előtt eszközölthetik — természetesen törvényes rendelet alapján — Budapesten az 1881-iki adókimutatás, sőt még a felszólamlási eljárás is befejezhető. Az új szelvénykönyvek, melyek időközben elkészülhetnének, betölthetők, s minden adófizető megkaphatja szelvény-ívét — szelvénykönyvi számlájának másolatát — még mielőtt a nálunk szokásos ujévi üdvözlések a város főbbszejnél, a politikai pártoknál s a kormányánál megtétetnek.

Ha szükségesnek tartatik, bevárható ezen kísérlet egy évi eredménye, mielőtt a rendszer az egész országra nézve elfogadtatnék. Félreértések kikerülése végett megjegyzendő azonban, hogy a szelvénykönyvek behozatala még nem jelenti a rendszer keresztülvitelét. Ezen, a fővárosi viszonyoknak megfelelőleg berendezett könyvek csak az alapot képezik; nem, — még azt sem, mert a kezdet a világos s minden tévedést megnehezítő adókimutatás. Ezt követi a kivetési-lajstromok közzététele a legolvasottabb fővárosi lapokban. Ezekhez járulnak: a felszólamlási eljárás és a végleges lajstrom megállapítása. Az utóbbi alapján készülnek el a szelvénykönyvek s a szelvény-ívek (mint az előbbieket másolatai), melyek igen gondos felülvizsgálat után postailag elküldetnek. Felszólalásokra szolgáló minták, melyek a szelvény-ív s a lajstrom

összege közötti esetleges különbözetre vonatkoznak, hozzácsatoltathatnak. Néhány kiváló fővárosi pénzváltó-üzlet vagy bank felkérendő, hogy megfelelő jutalékért fogadja el az egyesektől a fizetéseket, ama szelvények alapján, melyek a kezükben lévő iverkhez tartoznak. Ezen szelvények az adófizetőnek adókönyvbeli számát s azon hónapot, melyben a szelvény fizetendő volna, nyomtatva tartalmazzák, de nem egy-szersmind a fizető nevét is. A bankok a fizetéseket lajstromok alapján naponként az adópénztárba szolgáltatnák, mely más nap kiadná a feleknek kézbesítendő illető nyugtaszelvényeket.

Ezen berendezés természetesen csak az üzletemberek kényelmére volna megkísérlendő, kik bankokkal stb. érintkezni szoktak. De hogy legalább ezeket rábirhassuk arra, hogy az adót szabályszerű időben befizessék, az a kedvezmény, hogy a váltóüzletek szelvények alapján a fizetéseket elfogadhassák, minden hó első napjaira szoritandó. A ki kerülni akarja a várakozást az adóhivatalban, melynek most csak egyetlen egy hivatalos cselekvényt kell eszközölnie, t. i. a nyugtatvány-szelvényt kiszolgáltatnia, annak rá kell szoknia, hogy adóját minden hónap elején lefizesse. Hogy figyelmünket ki ne kerülje, mindjárt emlitsük meg, hogy kiki annyi szelvényt fizethet egyszerre, amennyit épen tetszik; ha kelletténél kevesebbet fizet, felszámítják neki a kamatokat, és őt, mintha csak kereskedelmi tartozásról volna szó, levél útján megintik.

Az eljárás az adóhivatalra nézve tetemesen egyszerűsítettnek, ha az adókat egyszerre három évre ki lehetne vetni, a mint állítólag a kormány javasolni szándékozik. Az adótartozásnak ezen három évi időszakra való kivetését azonban én teljes lehetetlenségnek tartom. Ki merészelné megjósolni, vajjon három év lefolyása alatt mi minden meg nem történik? Ha háboru, áradás, járvány vagy rossz termés következett be, ugy vajmi kevesen lesznek képesek adókötelezettségüket leróni. Ha ellenben az üzleti forgalom igen kedvező volt és az úristen gazdagon elárasztott bennünket áldásaival, csak nagyon kevésnek fogna eszébe jutni, az adóhivatalban jelentést tenni, miszerint az államkiadásokhoz magasabb ösz-

szeggel képes járulni, mint a mennyi követeltetik tőle. Elég-séges, ha az adót egy évre, még pedig az év kezdete előtt állapítják meg. Ezen megállapítás megfelel a budgettervezet-nek, s az utóbbinál már a végleges lajstrom összegére tekin-tettel lehetnek, miáltal a budget is az eddiginél szilárdabb alapot nyer. Azért pedig egyetlen egy évre sem szükséges a jövőndőlés. Az adókiivetés minden következő évre, a folyó évi viszonyok alapján történik, a mint ez az állambudgetnél is eszközöltetik. Ha valakit egyik évben, melyben rá bizonyos összeg volt kiivetve, valami különös szerencsétlenség ért, mely az ő vagyoni viszonyait megváltoztatta, erre a következő évi adójának megállapításánál tekintettel kell lenni, olyképen, hogy leengedés alakjában kártalanítás nyujtatik. Ha ellenben valami körülmény folytán az illető vagyoni viszonyai megja-vultak, akkor utána kell fizetnie, a mi a legközelebbi évre adófelemlés alakjában történhetik. Hasonlóan jár el a tör-vényhozás is, a mennyiben póthiteleket engedélyez s zárszá-madásokat fogad el. Általában véve talán nem a legkisebb előnye volna az ajánlott új rendszernek, hogy általa a budget megállapításának elvei az adókezelésre is kiterjesztetnének s így az állami költségvetés és adóztatás egymással a legben-sőbb összefüggésbe hozatnék.

Szólnunk kell még az adóhátralék ügyéről. Helyesen cselekszik a kormány, ha ezeknek mihamarább véget vet. Az itt felmerülő súlyos feladatnak első részét az adóhátralék-nak megbizható megállapítása képezi. A második s legfon-tosabb része pedig annak megosztása oly időre, melyben be-követelhető volna anélkül, hogy az adófizetőket megrontanók. Erre vonatkozólag óhajtom, hogy az adóvégrehajtásra nézve tett javaslataim behatóan és előítélet nélkül megbiráltassa-nak. Nézetem szerint a fekvőségre nehezedő és egyszerre be-nem hajtható adóhátralékokat azon bank veheti át, mely idővel az adópénztárok teendőjét fogja végezni; ugyanazon bank, melynek egy árverési-csarnok felállítására engedély fog adatni, s mely egyszersmind az állam számára fizetéseket fog eszközölni, így pl. a járadéki stb. szelvényeket beváltani, egy-szóval: a jövő állambank, mely vagy egy új intézet — vagy egy a már létezők közül kiválasztandó volna Határo-

zott meggyőződésem az, hogy egy ily intézet létezése esetén az állambudget óriási mértékben csökkentetnék. Erősen hiszem továbbá azt is, hogy az összes adókezelésre javasolt új rendszer által ezen kezelés rendkívül egyszerűsítették s lényegesen javították.

Épen azért kötelességemnek tartottam, hogy ezen indítványokkal, — melyek együvé foglalva teljes rendszert képeznek, nyilvánosan lépjek fel. Vajha méltónak tartanak, azokat komoly s tárgyilagos bírálat alá venni.

Budapest, 1880. szeptember havában.

Dr. Frei Gyula.

DR. BALLAGI GEZA

